

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Збірник наукових праць
(За матеріалами ІХ Всеукраїнської науково-
теоретичної конференції з міжнародною участю
від 16 травня 2024 року)

Житомир – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Кафедра філософії та політології
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. І. ПИРОГОВА
Кафедра філософії та суспільних наук
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії
ІНСТИТУТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ АКАДЕМІЇ
«ІГНАТІАНУМ» (м. Краків, Республіка Польща)
Кафедра філософії культури та релігієзнавства
ЖИТОМИРСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНІ
СОЦІОЛОГІЧНА АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ
Житомирське відділення
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ РЕЛІГІЄЗНАВЦІВ
Житомирське відділення

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ: ВИКЛИКИ
СЬОГОДЕННЯ

Збірник наукових праць
(За матеріалами ІХ Всеукраїнської науково-теоретичної
конференції з міжнародною участю
від 16 травня 2024 року)

УДК 101.1+168.5
А 43

*Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка,
протокол № 9 від 31 травня 2024 р.*

Редакційна колегія:

Кобетяк А. Р., доктор політичних наук, доцент кафедри;
Ковтун Н. М., доктор філософських наук, професор;
Козловець М. А., доктор філософських наук, професор;
Соколовський О. Л., доктор філософських наук, професор;
Горохова Л. В., кандидат філософських наук, доцент;
Заглада В. М., кандидат філософських наук, доцент.

Рецензенти:

Шевчук Дмитро, доктор філософських наук, професор, перший проректор Національного університету «Острозька академія»;

Панчук Ірина, доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;

Шкіль Людмила, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Державного університету інформаційно-комунікативних технологій (м. Київ).

А 43

Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: виклики сьогодення: зб. наук. праць / за ред. А. Р. Кобетяка та ін. Житомир : Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка, 2024. 260 с.

У збірнику вміщено статті та тези доповідей учасників ІХ Всеукраїнської науково-теоретичної конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми філософії і науки: виклики сьогодення». У матеріалах авторів акцентовано увагу на фундаментальних проблемах сучасної філософії та науки, екзистенційних викликах для буттєвості людини в умовах війни, проблемах релігійних трансформацій і безпеки у сфері релігійних відносин в Україні та на міжнародній арені, аналітиці суспільно-політичних процесів в умовах глобальних і регіональних конфліктів, актуальних соціогуманітарних проблемах сучасності, проблемах освітньої і виховної діяльності в ситуації соціальної невизначеності, на гуманітарних аспектах розвитку естетики, дизайну та філософії культури.

Автори матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наданої у доповідях інформації й точність наведених цитат. Точка зору автора не завжди може співпадати з позицією редколегії.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, студентам, усім зацікавленим філософськими дослідженнями проблем сучасної цивілізації.

УДК 101.1+168.5

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2024

ISBN

ЗМІСТ

1. ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКА КЛАСИКА: РЕЦЕПЦІЇ ТА СУЧАСНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Вергелес К., Куліш П., Школьнікова Т. Онтологічний поворот у сучасній антропософії: сутність та наслідки...	10-13
Ковтун Н. Ідея вічного миру Іммануїла Канта у контексті подолання міжнародних конфліктів.....	13-16
Гребінник Т. Філософія в архітектурі: початок історії взаємозбагачення.....	16-21
Калач Д. Етика: наука чи філософія?.....	22-26
Кукуре С. Героїзм та співстраждання в оперних образах Р. Вагнера: сучасний погляд.....	27-29
Савчук В. «Доброякісна агресія» у розумінні Еріха Фромма.....	29-31

2. ЛЮДСЬКЕ БУТТЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ТРАНЗИТИВНОСТІ: ІНФОРМАЦІЙНІ, МЕДИЧНІ І ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИПРОБУВАННЯ ВІЙНОЮ

Козловець М. Вплив просторових уявлень на формування національного менталітету..	32-37
Беднарчик Т., Беднарчик М. Евтаназія на полі бою у війнах ХХ століття.....	38-40
Дрозд Б. Роль соціальних мереж в російсько-українській війні.....	41-43
Огороднійчук Ю. Віртуальна реальність як мегатренд сучасного суспільства.....	43-46
Самойленко Д. Мовна ідентичність українців в умовах російсько-української війни.....	46-50
Чаплінський Р. Тотальність відчуження у буттєвості людини.....	50-52

Вестімова К.	
Українська ментальність в умовах екзистенційних викликів сучасності..	52-54
Данильчук О.	
Загроза ядерної зброї як екзистенційний виклик для людства.....	55-57
Дика М.	
Волонтерський рух в Україні в умовах російсько-української війни.....	57-62
Кішлар В.	
Молодь в умовах війни: аспект соціальної активності.....	62-66
Ковтун Б.	
Методи дослідження епітаксійних плівок у контексті технологічних викликів російсько-української війни.....	66-68
Слободянюк С.	
Надзвичайний стан як модус геноциду.....	69-71
Трохимчук В.	
Практична значущість дослідження термоелектричних властивостей шарів меланіну в умовах технологічних викликів російсько-української війни.....	72-74

3. АНАЛІТИКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТА ПРАВОВИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ І РЕГІОНАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ

Борейко Ю.	
Самоорганізація як детермінанта розвитку громадянського суспільства в Україні.....	75-77
Шевчук К.	
Російсько-українська війна: зіткнення двох протилежних дискурсів і становлення ідеології рашизму.....	77-79
Балановський Я.	
Інформаційні технології маніпуляцій: соціальні та віртуальні виміри.....	80-82
Заглада В.	
Мобілізація громадянського суспільства довкола гуманітарних проблем шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій.....	82-85
Кочетов Л.	
Лобізм як соціально-політичний феномен: сутність і проблеми нормативно-правового регулювання.....	85-90
Білогор Л.	
Діяльність органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування з питань освіти.....	91-93
Жильонок К.	
Співвідношення нагляду і контролю у сфері дотримання трудового законодавства України.....	93-95

Грабчук А. Особливості прояву та засоби реалізації інформаційних воєн в сучасних умовах.....	96-99
Лук'янюк А. Інформаційна війна як проблема сучасності.....	99-101

4. АНАЛІТИКА РЕЛІГІЙНИХ ПРОЦЕСІВ. РЕЛІГІЯ І ЦЕРКВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Соколовський О. Вплив Тюбінгенської протестантської школи на ліберальну теологію....	102-104
Декерт Т. Tradycjonalizm katolicki w Polsce – aktualne trendy.....	104-109
Фуркало В. Про роль релігієзнавства у сучасному суспільстві.....	110-112
Шамсутдинова-Лебедюк Т. Релігійна свобода та стратегії інклюзивних суспільних просторів в умовах глобалізації.....	112-114
Заєць Д. Проблематика дефініції релігії та релігійності в контексті дослідження релігійної свідомості.....	114-117
Лавренюк В. Сотеріологічні ідеї Рудольфа Бультмана.....	118-119
Пономаренко О. Меми і релігія: адаптація релігії до глобальних викликів.....	120-123
Рошко В. Роль англіканської церкви в екологічному русі: від теології до практичних заходів.....	124-125
Шпакович В. Феномен досконалості людини у науковому доробку Думітру Станілоє..	126-128
Виговський М. Дохристиянські вірування давніх слов'ян.....	128-131

5. АКТУАЛЬНІ СОЦІОГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

Воронкова В., Нікітенко В. Інформатизація і цифровізація змінюють спосіб життя людей.....	132-134
Загрійчук І. Теоретичне мислення як підґрунтя суспільної єдності та духовної стійкості	134-136

Грицишина М., Грицишин В.	
Короткий аналіз соціокультурних проблем сучасності та шляхів їх подолання.....	137-139
Турпак Н.	
Екологічні цінності як актуальна проблема сучасного соціально-гуманітарного дискурсу.....	139-141
Амма А.	
Відчуження людини у віртуальному просторі як соціогуманітарна проблема сучасності.....	141-143
Грамчук М.	
Концептуальні та праксеологічні виміри цифрового міста: застосування методології innovation 2.0.....	143-145
Мар'єнко В.	
Цифрова антропологія як наука про вивчення людини цифрової ери.....	146-148
Янішевський О.	
Любов і турбота про себе як складова самореалізації особистості: філософські рецепції та інтерпретації.....	148-150
Полосенко А.	
Чинники управління людськими ресурсами: соціально-філософський аналіз.....	151-155
Горохова А.	
Розвиток креативного мислення студентів засобами цифрових інструментів.....	155-157
Майстренко В.	
Вплив сучасних технологій на суспільство.....	158-160
Пигина Д.	
Молодь на ринку праці: проблеми та перспективи.....	161-163
Стаднік А.	
Середній клас як запорука стабільності суспільства і проблеми його формування в Україні.....	163-167
Соколовська М.	
Особливості музеєфікації природничих об'єктів.....	167-170

6. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕСТЕТИКИ, ДИЗАЙНУ ТА ФІЛОСОФІЇ КУЛЬТУРИ

Поліщук О., Кравчук О.	
Естетика та експресія продукції щоденника ділової людини на прикладі бренду «mindjournal».....	171-172
Поліщук О., Крижова М.	
Професія дизайнера та виклики діджиталізації.....	172-174
Поліщук О., Любецька А.	
Естетика виробу як чинник креативної ідеї при розробці оригінального дизайну коробки пакетованого чаю «Five o'clock».....	174-175

Поліщук О., Стрільчук К.	
Графічний роман як явище в сучасному культурному та художньому просторах.....	176-177
Ezgi Su Kara.	
«Samsung virtual flame» as a symbol of cultural transformation within the area of kitchen technology.....	178-191
Білорус М.	
Технологія 3D моделювання та її застосування у мистецтві та дизайні: виклики і тенденції розвитку.....	192-194
Цьмох Р.	
Анімаційний продукт як феномен сучасної візуальної культури.....	194-196
Горохова А.	
Етичні аспекти використання фірмового стилю.....	196-198
Козак А.	
Естетичні засади концепції кіноплакату до української документальної кінострічки «20 днів у Маріуполі».....	198-199

7. ЦІНІСНО-СВІТОГЛЯДНІ ЗАСАДИ ОСВІТНЬОЇ І ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИТУАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Поліщук Н.	
Ціннісні та світоглядні аспекти освітньо-виховної діяльності в епоху цивілізаційних змін.....	200-202
Бержанір А.	
Значущість філософії освіти для формування світоглядної культури майбутніх педагогів.....	202-204
Kovalenko I.	
Teaching foreign languages in higher education institutions during wartime: challenges and prospective developments.....	204-207
Farheen I., Trukhmanova S., Khan A., Trukhmanova O.	
The influence of stress and anxiety on social behaviour of medical students.....	207-209
Бондаревська Л.	
Потенціал інтелект-карт у формуванні читацької компетентності учнів початкової школи.....	209-213
Марченко І.	
Потенціал дидактичних ігор для розвитку креативності учнів початкових класів на уроках мовно-літературної галузі.....	213-217
Нагорна В.	
Методи та прийоми формування мовленнєвої компетентності учнів на уроках іноземної мови.....	218-220
Равва Т.	
Психолого-педагогічні засади використання педагогіки партнерства у початковій школі.....	220-223

Радчук А.	
Моральне виховання учнів молодшого шкільного віку засобами казки: теоретичний аспект.....	223-227
Сичевська В.	
Технології та особливості розвитку творчих здібностей молодших школярів у процесі вивчення української мови та літератури.....	227-230
Гарбарчук О.	
Загальнодидактичні та лінгводидактичні принципи формування комунікативної компетентності учнів початкової школи засобами безпечного освітнього середовища на принципах НУШ.....	231-233

КРУГЛИЙ СТІЛ
«РЕЛІГІЙНИЙ ФАКТОР У НАЦІОНАЛЬНІЙ ТА
МІЖНАРОДНІЙ БЕЗПЕЦІ»

Филипович Л., Горкуша О.	
Релігійні виклики національній безпеці у фокусі української гуманітаристики.....	234-239
Кобетяк А.	
Концепт «русского мира» в контексті безпекової політики та євроінтеграції України.....	239-242
Vitiuk I.	
The cult of death in the metanarrative of war.....	242-245
Ворон О., Ворон О.	
Стан та основні проблеми повернення майна культового призначення в незалежній Україні.....	245-246
Леньов А.	
Уроки історії або роль релігійних організацій у протидії зовнішній агресії.....	247-249
Опанасюк Е.	
Вплив духовної освіти на міжконфесійний діалог в умовах російсько-української війни.....	249-251
Кобетяк А.	
Державне адміністрування релігійної сфери в контексті міжправославного протистояння в Україні.....	252-255
Палій Д.	
Витоки та основні етапи формування ідеологеми «русский мир».....	255-258

7. ЦІННІСНО-СВІТОГЛЯДНІ ЗАСАДИ ОСВІТНЬОЇ І ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИТУАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Наталія Поліщук,

доктор філософських наук, професор,
Рівненський державний гуманітарний університет

ЦІННІСНІ ТА СВІТОГЛЯДНІ АСПЕКТИ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕПОХУ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН

Одним із головних і актуальних складників формування нової генерації українських громадян сьогодні є моральна компетентність. Висока мораль, яка здатна подолати егоїстичні запити людської особистості й підняти її до рівня громадянської жертвовності може бути сформована на духовних і моральних цінностях, ефективність яких була перевірена тривалим вітчизняним та закордонним досвідом [1]. Тобто маємо нагальну потребу у переосмисленні поведінки та формуванні відповідальності молодого покоління за глобальні виклики, екологічно-кліматичні загрози та інші кризові стани. А для цього необхідно здійснити переорієнтацію освіти та виховання на сприйняття та адаптацію в нових умовах і звісно ж на вміння нести відповідальність, що в умовах інформаційного високотехнологічного прогресу виступає як аксіологічний пріоритет ноосферної свідомості. Головне завдання педагогічної освіти з погляду ноосферної концепції – формування в людини цілісної ноосферної свідомості (цілісного мислення, етичного біоадекватного методу поведінки та екологічного світогляду) [2].

Програма «Духовність і мораль в житті людини і суспільства» сприяє реалізації ноосферної концепції, оскільки покликана сформувати особистість учня, який «знає та розуміє основні закономірності живої та неживої природи, володіє певними вміннями її дослідження, виявляє допитливість на основі здобутих знань і пізнавального досвіду, усвідомлює цілісність природничо-наукової картини світу, здатен оцінити вплив природничих наук, техніки і технологій на сталий розвиток суспільства та можливі наслідки людської діяльності у природі, відповідально взаємодіє з навколишнім природним середовищем» [1]. Адже чим більше нагромаджується нерозв'язаних проблем, тим більше виникає в даній цивілізації глобальних криз, які можуть привести людство до омніциду. Саме в такому біфуркаційному стані знаходиться нинішня цивілізація, згідно з дією закону діалектики переходу кількісних змін у нову якість, на жаль, дуже прикру для людства якість. Усвідомлення значення духовних і світоглядних цінностей дозволить зупинити процес самознищення

людства і створити перспективи для майбутнього існування людської цивілізації.

Система цивілізаційних змін, яка реалізує перехід людства у новий інформаційно-людиномірний стан, охоплює такі тенденції: освітньо-педагогічні, соціально-економічні, історико-культурні, світоглядно-ідеологічні, науково-парадигмальні, еколого-демографічні [3, с. 18]. Тобто освітній процес має перейти до реальності, яка супроводжується інформаційними високотехнологічними технологіями, він повинен спиратися на глобалізаційні процеси, які відбуваються в світі з усіма існуючими викликами та проблемами. Навчально-виховний процес має врахувати історичну складову, культуру, ментальність й екологічні та демографічні зміни, які зумовлюють перехід людини та всієї планети до ноосферно-космічного стану.

У преамбулі до Педагогічної Конституції Європи наголошено: «Існує реальна небезпека моральної та духовної деградації людства на тлі вичерпання природноресурсного потенціалу планети, ядерної чи екологічної катастрофи, розгортання інших глобальних проблем сучасності. Запобігти цим тенденціям, протистояти їм може і повинен кожен, кому не байдужа доля прийдешніх генерацій. Справедливим є судження, що реалізація цієї історичної місії неможлива без учителя – одного із ключових суб'єктів позитивних змін. Учитель покликаний суспільством бути провідником демократичних ідей та високої моралі... Європейський учитель покликаний знайти відповіді на виклики епохи й сприяти входженню учнів і студентів в лоно прогресу наукового знання, соціально-практичного досвіду поколінь, загальнолюдського соціокультурного досвіду і цінностей, духу гуманізму і людинолюбства» [4].

Отже, цивілізаційні зміни мають супроводжуватися змінами в освіті, зокрема: на державному рівні має працювати програма навчання впродовж життя та освіта дорослих; навчальні програми повинні сприяти формуванню соціально розвиненої та комунікабельної особистості; освітній процес має переорієнтуватися на новітні технології та супроводжуватися штучним інтелектом; виховний процес потрібно перенаправити на підготовку людини, яка здатна жити й успішно працювати в глобальному просторі; знання і мислення мають бути орієнтовані на майбутнє; розуміння значення патріотизму для достойної конкурентоспроможності в умовах глобалізації та війни; людина повинна розумітися по-новому як ноосферна, духовна, космопланетарна особистість; переорієнтація педагогічної діяльності у напрямку формування духовних і світоглядних цінностей, мудрості, відповідальності, сенсу життя, спрямованого на існування та розвиток цивілізації. Тобто провідними цінностями, навколо яких мають здійснюватися «модернізаційні та інноваційні процеси педагогічної освіти в сучасному європейському просторі» мають стати:

«людиноцентризм, толерантність, миролюбство, екологічна безпека, дотримання прав людини, солідарність, підготовка педагогів за єдиною шкалою загальнолюдських цінностей і з урахуванням національних особливостей» [4].

Література

1. Жуковський В. М., Сіданіч І. Л., Грищук Д. Г., Губеня І. І., Лахман Н. М. Духовність і мораль в житті людини і суспільства. Модельна навчальна програма для 5–6 класів закладів загальної середньої освіти. URL: https://drive.google.com/file/d/1fnivgsYNti4mTtrIXkWMiO01UVxXo_bd/view.

2. Субіна О.О. Ноосферна освіта як важлива складова фахової педагогічної підготовки. Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету: матеріали звітної науково-практичної конференції викладачів, докторантів та аспірантів, 14-18 березня 2016 року. Київ : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2016. С. 108-110. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/16787>.

3. Вознюк О.В. Теоретико-методологічні засади розвитку особистості педагога в умовах цивілізаційних змін: автореф. дис... докт. пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Житомир: Житомирський державний університет імені І.Франка, 2014. 43 с.

4. Педагогічна Конституція Європи. Іноземні мови. № 2. 2016 (86). С. 54-60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/im_2016_2_10.

Анатолій Бержанір,

кандидат соціологічних наук, доцент,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ЗНАЧУЩІСТЬ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Ретроспективний аналіз розвитку світової філософії показує, що учені-філософи часто займалися дослідженнями проблем освіти і виховання з позицій їх теоретико-методологічного обґрунтування, а теорія освіти та виховання великою мірою покладалася на різні філософські концепції. Важливим є те, що філософія та освіта мають глибоку взаємодію – філософія визначає цінності, цілі та зміст освіти, вказує на шляхи розвитку особистості та суспільства. У той же час, освіта надає можливість вивчати філософію, розвивати критичне мислення та аналітичні навички. Обидва напрямки спільно сприяють формуванню глибокого розуміння світу, людської сутності та цінностей.